

Viure contra tota esperança

Xavier Serrahima / *El racó de la paraula*

Quan a la contracoberta d'un llibre s'hi indica que les obres anteriors de l'autor o autora van ser acollits "amb entusiasme per la crítica i els lectors" no em puc deixar mai de demanar si això ajuda o més aviat és perjudicial, atès que se li està pràcticament exigint que se situï, al menys, almateix nivell i, alhora, que es jutgi el volum comparant-lo amb els previs. I quan els previs són, aviat és dit!, La casa cantonera i, sobretot, Olor a colònia, l'exigència de partida no és que sigui alta, és que és altíssima.

És per això que entenc que la millor opció —tan en aquest cas en concret com qualsevol— és submergir-se en *Els dies sense glòria*, de Sílvia Alcàntara, Edicions de 1984, març del 2016, com si ens hagués caigut a les mans directament des del cel, sense que sabéssim qui l'ha escrit ni què havia fet abans. Al capdavant, no és —segons el parer, entre d'altres, de Marcel Proust: «le moi de l'écrivain ne se montre que dans ses livres»— l'obra en ella mateixa la que hem de tenir en compte, sense cap altra consideració?

Si ho fem així, ens adonem, ja des de les primeres línies —"Quantes vegades l'he travessat, el llindar d'aquesta porta, amb la sensació que deixo enrere l'essència, el principi d'una vida diferent?" (pàg. 9)— que l'escriptora sap, molt bé, harmonitzar el fons i la forma de la novel·la; sap que el fons i la forma, el com i el què, constitueixen un totindissoluble; que l'obra no tan sols recomanava, sinó que gairebé exigia aquella forma.

Que si l'ordre cronològic va amunt i avall, si és una corda elàstica estesa al llarg de més de setanta anys (1930-2003) que es va tensant i destensant durant 280 pàgines, o si la narració va canviant de la tercera persona a la primera, amb una ductilitat acuradíssima —per esmentar tan sols un parell dels grans encerts formals primordials—, no és pas per desig de l'autora (i, encara menys, pel seu caprici), sinó per necessitat narrativa; perquè, escrita d'una altra manera, ben segur que no resultaria ni tan adicctiva ni tan creïble.

Perquè —deixant de costat alguns detalls que esmentaré més avall— aquesta novel·la és, per damunt de tot, creïble, autèntica: pugui o no tenir alguna base inicial autobiogràfica —l'experiència de la noia que deixa el poble on ha nascut i es trasllada, nolens volens, aciutat fa pensar que hi és—, els personatges estan tan i tan ben dibuixats, tenen tant volum, són tant de carn i ossos, tenen tanta vida de veritat al darrera, que costa imaginar que hagin pogut ésser creades del no-res per l'autora. Són tan reals, que fa la impressió que, més que no pas personatges, siguin persones que s'hagin volgut arrecer de les inclemències de l'existència entre les pàgines d'un llibre.

Personatges, especialment els tres principals, que deixen petja en el lector; que l'acompanyen, en l'esperit i el pensament, un cop han clos el volum. I dic tres perquè, per més que se'ns expliqui, sobretot, la història d'un matrimoni, la de la Glòria i l'Enric, l'ombra de la Miquela, la mare d'ell, talment com l'espectre del pare de Hamlet, no només és omnipresent, sinó que malgrat ésser absent en gran part dels 70 anys del llibre, la seva presència segueix ocupant un lloc tan important, almenys, com la de l'Eva i el Miquel, els fills.

No tan sols seguirà vivint dins del seu fill, i condicionant-lo, sinó que la seva visió serà decisiva en la resolució de la intriga (que no gosaré, per descomptat desvetllar) de la novel·la: “què m’estàs dient?, què m’estàs dient...!?! Que la mare... la mare tenia raó...?” (pàg. 331).

I a través d’aquests personatges, amb tanta força, que se’ns fan tan familiars, tan nostres, Alcàntara, com els bons escriptors, ens parla de la vida; o el que és el mateix, de l’aventura més difícil, arriscada i apassionant de totes: viure; viure, no pas un fet excepcional, sinó una vida qualsevol; una vida que podríem haver viscut nosaltres o els nostres veïns.

Una vida qualsevol que, pel mer fet d’ésser-ho, paradoxalment, no ho és: “es tornaren a comportar amb normalitat; amb aquella normalitat de quan res no és el que sembla i es vol fer veure que sí” (pàg. 66). Una vida que serà més rica, més plena i més creïble, com més diversa i sacsejada sigui per l’eterna lluita de contraris (pel “remolí [...] de contradiccions” pàg. 116) que la conforma —i ens conforma. En el seu cas, entre d’altres raons, per una incapacitat de sincerar-se de la dona i la pusil·lanimitat del marit, esdevinguda un “viure sense esperança” (pàg. 313).

És per tot plegat, per la seva gran intensitat, valor i energia, segons el meu parer, és una pena que l’autora no hagi anat un xic més en compte amb dos detalls, potser no del tot definitius però entenc que prou importants, que fan decaure un xic l’alt nivell general —bastant per sobre del que s’acostuma a publicar— de la novel·la. El primer, algunes metàfores de caràcter modernista que, tot i que en un inici resulten simpàtiques o agraïdes, a poc a poc, per obvies, esdevenen no ja supèrflues, sinó contraproductes: “un tronc, roent pel foc, s’esberlava entremig d’espetecs provocant una esllavissada” (pàg. 131).

I, en segon lloc, i per idèntic motiu, algunes intervencions de l’autora que expliquen, innecessàriament, allò que hauria d’explicar la novel·la mateixa; que diu al lector allò que hauria de dir la narració: “parlaven de coses intranscendents mentre callaven el que els preocupava. No fos cas que s’alterés la convivència disfressada d’harmonia que feia temps que s’havia instal·lat dins de casa” (pàg. 289).

Si no fos per aquests matisos —que segurament la majoria dels lectors creuran producte d’una mentalitat primmirada en excés— no dubtaria en parlar d’un dels llibres més rodons de la temporada. Si us agrada llegir, ja us podeu afanyar a comprar-lo a la vostra llibreria de guàrdia.